

บทที่ ๔

นโยบายและการดำเนินการต่อผู้อพยพของไทย

นโยบายของรัฐบาล

เดิมทีเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือเกิดภาวะคับขันในประเทศข้างเคียง รัฐบาลไทยเคยมีนโยบายการปฏิบัติต่อผู้อพยพจากประเทศเหล่านั้นไว้แล้วคือ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ ทางราชการได้จัดทำ "ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้อพยพจากประเทศข้างเคียง" โดยคณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๔๘๗^๑ มีสาระสำคัญคือ ผู้อพยพหมายถึงผู้หลบภัยอันเนื่องมาจากการจลาจล การรบ หรือการสงคราม และเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง^๒ และโดยปกติไม่ผ่อนผันให้เป็นคนเข้าเมือง เพราะถือว่าเป็นคนต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ซึ่งจะตองถูกควบคุมตัวไว้ในฐานะเป็นการตองห้ามตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หรือส่งกลับออกไป^๓ เป็นต้น

ต่อมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ ตามบริเวณชายแดนบางแห่งยังมีผู้อพยพเข้ามาในราชอาณาจักร อันเนื่องมาจากสถานการณ์ผันผวนในประเทศของตน รัฐบาลไทยก็ได้กำหนดนโยบายในเรื่องคนต่างดาวอพยพลี้ภัยว่า "โดยหลักการแล้ว ทางราชการไม่พึงประสงค์จะให้คนต่างดาวไม่ว่าจะเป็นทหารหรือพลเรือน และสัญชาติใด อพยพลี้ภัยเข้ามาพำนักอาศัยในราชอาณาจักรเป็นอันขาด"^๔ นอกจากนั้น ยังได้กำหนดวิธีการควบคุมไว้ด้วย

^๑หนังสือกรมสารบรรณ คณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร ที่ มท. ๔๖๓๔/๒๔๘๗ ลงวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๗

^๒"ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้อพยพจากประเทศข้างเคียง พ.ศ. ๒๔๘๗" ข้อ ๓

^๓"ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้อพยพจากประเทศข้างเคียง พ.ศ. ๒๔๘๗" ข้อ ๕

^๔หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๔๔๓/๒๕๐๔ ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔

หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศสาธารณรัฐกัมพูชา สาธารณรัฐ
 เวียดนาม และราชอาณาจักรลาวเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ประชาชนจากประเทศดังกล่าวจึงได้อพยพหลบหนีเข้ามาในราชอาณาจักรไทยเป็นจำนวนมากและเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ รัฐบาล
 ไทยได้ตระหนักถึงความมีมนุษยธรรมต่อบรรดาผู้อพยพดังกล่าวตามปณิญาสาครว่าควยสิทธิ
 มนุษยชน ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะไม่ได้เป็นภาคีของอนุสัญญาว่าควยสถานภาพของผู้ลี้ภัย
 ปี ค.ศ. ๑๙๕๑ และพิธีสารต่อท้าย และประเทศไทยไม่มีพันธะในกฎหมายที่จะรับบุคคล
 เหล่านี้ไว้ก็ตาม^๑ และ

ในขณะที่เกี่ยวกับรัฐบาลไทยก็ได้คำนึงถึงความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ
 เป็นสำคัญ จึงได้พยายามรักษาสถานะของผู้อพยพเหล่านี้ให้อยู่ได้เพียง
 ชั่วคราว และตั้งนโยบายหลักว่า จะต้องผลักดันให้ผู้อพยพกลับคืนไปยัง
 ดินฐานเดิม เมื่อวิกฤตกาลในบ้านเมืองของเขานั้นเป็นเหตุให้มีการอพยพ
 ลี้ภัยได้กลับคืนสู่สภาพปกติ หรือถ้าไม่กลับดินฐานเดิมก็จะต้องออกจาก
 ราชอาณาจักรไทยไปตั้งถิ่นฐานในประเทศอื่น ๆ^๒

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ฝ่ายไทยจึงได้เตรียมการรับสถานการณ์ควยการประกาศ
 บิดพรมแดนคานเขมร เป็นการชั่วคราว เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๑๘ ก่อนหน้าที่ฝ่ายเขมรแดง
 ยึดครองกรุงพนมเปญเพียง ๑ วัน และในวันเดียวกันนั้นไทยก็ใช้ "มาตรการปฏิบัติรวม

^๑นต. ประสงค์ สุนศิริ, "นโยบายและการปฏิบัติของประเทศไทยต่อปัญหาผู้อพยพ
 ลี้ภัยจากอินโดจีน" บรรยายในการสัมมนาเรื่องผู้ลี้ภัยอินโดจีน ณ ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, ๑๔ สิงหาคม ๒๕๒๒

^๒คำรง สุนทรสารทูล รองปลัดกระทรวงมหาดไทย, "คำนำ", การแก้ปัญหา
 ผู้อพยพจากลาว กัมพูชา และเวียดนามใต้, ศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ กระทรวง
 มหาดไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสมัย, ๒๕๒๐)

ไทย - สหรัฐฯ เกี่ยวกับผู้อพยพหนีภัยจากสาธารณรัฐเขมร" ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ มาตรการ
รวมนี้เป็นการปฏิบัติต่อผู้อพยพหนีภัยสงครามจากสาธารณรัฐเขมรที่ฝ่ายสหรัฐฯ นำเข้ามา
ในประเทศไทย โดยเครื่องบินของทางการสหรัฐฯ โดยการอพยพตามแผนชั้นสุดท้ายของ
ฝ่ายสหรัฐฯ และรัฐบาลไทยมีความประสงค์ให้ผู้อพยพเหล่านี้พำนักอยู่ในประเทศไทยเพียง
ชั่วคราวระยะเวลาสั้นที่สุด^๑

ในวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๑๔ คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไข
ปัญหาผู้อพยพจากเขมรและเวียดนามก่อนกรุงฮานอยแตกเพียง ๑ วันอีกเช่นกัน แต่สถานการณ์
เกี่ยวกับผู้อพยพจากอินโดจีนที่เข้ามาในประเทศไทยทรุดหนักกว่า กล่าวคือ ได้มีผู้อพยพจาก
เขมร เวียดนาม และลาว เดินทางเข้ามาในประเทศไทยอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งทางอากาศ
ทางบก และทางทะเล^๒ รัฐบาลจึงได้ยกเลิกคณะกรรมการแก้ไขปัญหาผู้อพยพจากเขมรและ
เวียดนามให้จัดตั้งศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพขึ้นแทนทั้งนี้เพราะ "นอกจากจะเป็นภาระ
หนักในการให้ความช่วยเหลือเลี้ยงดูแล้ว ยังจะตองหาทางป้องกันแก้ไขมิให้ผู้อพยพเหล่านี้
ก่อให้เกิดปัญหายุ่งยากต่าง ๆ อันอาจกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง
ตลอดจนความสงบเรียบร้อยในประเทศอีกด้วย" พร้อมกันนั้นรัฐบาลจึงได้กำหนดมาตรการ
เกี่ยวกับผู้อพยพตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๑๔ ดังนี้

๑. ไม่พึงประสงค์ให้ผู้อพยพหนีภัยเข้ามาในราชอาณาจักร ถ้าหากมีผู้อพยพ
หนีภัยเข้ามาให้ผลักดันออกไปโดยเร็วที่สุด ถ้าไม่สามารถจะผลักดันออกไป
ได้ ให้ควบคุมไว้ในศูนย์รับผู้อพยพ
๒. ผู้อพยพที่เข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องไปรายงานตัว และอยู่ใน
ความควบคุมของศูนย์รับผู้อพยพภายในกำหนด ๒๐ วัน (นับตั้งแต่วันที่
๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๔ เป็นต้นมา) บุคคลที่ไปรายงานตัวแล้วเข้าอยู่ใน

^๑ อารมณ์ พูนนิคม, "ปัญหาผู้ลี้ภัยอินโดจีนในประเทศไทย", หน้า ๑๖ - ๑๗.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕ - ๒๕.

ศูนย์รับผู้อพยพจะได้รับการปฏิบัติในฐานะผู้อพยพ บุคคลที่ไม่ยอมเข้าไป
อยู่ในศูนย์รับผู้อพยพ (หรือผู้ที่เข้ามาในราชอาณาจักรภายหลังจากวันที่ ๔
สิงหาคม ๒๕๑๔) ถือว่าเป็นบุคคลที่หลบหนีเข้าเมืองจะต้องถูกดำเนินคดี
และลงโทษตามกฎหมาย

๓. ให้ทำการปลดอาวุธ ในกรณีผู้อพยพนำเอาอาวุธยุทโธปกรณ์ติดตัวมา
ถ้าเป็นอาวุธที่ใช้ในราชการสงครามให้นำไปมอบให้หน่วยทหารในพื้นที่นั้น
ถ้าเป็นอาวุธส่วนตัวให้นำส่งกองกำกับการตำรวจภูธร เก็บรักษาไว้

๔. ให้กระทรวงมหาดไทยกำหนดพื้นที่ควบคุมโดยจัดตั้งศูนย์รับผู้อพยพขึ้น
ตามจังหวัดชายแดนใหญ่ผู้อพยพได้อยูอาศัยชั่วคราว เพื่อมนุษยธรรมและ
หลักปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ และให้ดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับ
ผู้อพยพ

๕. ให้กระทรวงการต่างประเทศติดต่อกับประเทศต่าง ๆ หรือองค์การ
ระหว่างประเทศ และติดต่อกับรัฐบาลลาว กัมพูชา และเวียตนามเพื่อให้
ประเทศนั้น ๆ รับผู้อพยพไปอยู่ในประเทศของตน

ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๑๔ นี้ กระทรวงมหาดไทยจึงได้ประกาศ
เรื่องให้คนอพยพชาวเขมร เวียดนาม และลาว รายงานตัวลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๑๔
คือ ให้ผู้อพยพรายงานตัวตั้งแต่วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๔ ถึงวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๑๔ และ
ได้ออกประกาศ "ห้ามให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อพยพที่เข้ามาในราชอาณาจักร" ลงวันที่ ๒๔
กรกฎาคม ๒๕๑๔

เมื่อพิจารณามาตรการและการปฏิบัติต่อผู้อพยพตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น
แล้วจะเห็นได้ว่า รัฐบาลไทยมีนโยบายต่อผู้อพยพไปใน ๓ ทาง คือ การสกัดกั้น การผลักดัน
และการควบคุม

ในการลงนามในข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัย
สหประชาชาติเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัยอินโดจีนในประเทศไทยฉบับลงนาม
เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๑๘ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ฯ ไม่พึงประสงค์ที่จะให้ทางการไทย
ดำเนินการผลักดันผู้อพยพจากประเทศไทยหากผู้อพยพไม่สมัครใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
การผลักดันกลับไปยังประเทศมาตุภูมิซึ่งเขาเหล่านั้นหลบหนีออกมา จนกระทั่งเมื่อวันที่
๗ กันยายน ๒๕๑๘ คณะรัฐมนตรีจึงกำหนดนโยบายต่อผู้อพยพเพิ่มเติม โดยได้ย่ำให้มีการ
ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๑๘ รวมทั้งได้เน้นในมาตรการการ
ควบคุมและการผลักดันด้วย

อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้อพยพก็ยังคงหลั่งไหลเข้ามาในราชอาณาจักรไทยเรื่อย ๆ
และผู้อพยพที่เข้ามาในระยะหลังกำหนดรายงานตัวตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่
๘ กรกฎาคม ๒๕๑๘ ต่างก็พยายามดิ้นรนและหลบซ่อนไม่ไปรายงานตัว เพราะเกรงว่าจะ
ถูกดำเนินคดีในข้อหาหลบหนีเข้าเมือง ทั้งนี้ เพราะผู้อพยพที่ไม่ได้ไปรายงานตัวหรือเดินทาง
เข้ามาหลังวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๘ ให้ถือว่าเป็นคนต่างด้าวต้องห้ามเข้าเมืองตามพระราช
บัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งจะถูกกักตัวไว้เพื่อรอการส่งกลับ หรือส่งตัวออกนอก
ราชอาณาจักรได้ โดยมีต้องขอความสมัครใจจากบุคคลต่างด้าวนั้น^๑

ดังนั้น จึงทำให้ผู้อพยพที่อยู่นอกศูนย์รับผู้อพยพมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนไม่อาจ
ทราบจำนวนที่แน่นอนได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มความยากลำบากให้แก่ทางการในเรื่องการควบคุม
ดูแลการสำรวจที่แน่นอนยิ่งขึ้น ดังนั้น มาตรการนี้ของรัฐบาลจึงไม่อำนวยความสะดวกแก่ฝ่าย
รัฐบาลเองเท่าใดนัก ขณะเดียวกันยังก่อให้เกิดผลเสียอีกด้วย^๒ ในปัญหานี้ทางการได้แก้
โดยส่งผู้อพยพที่ถูกดำเนินคดีแล้วและรอการส่งกลับ (ตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ.
๒๕๕๓) เข้าไปไว้ในศูนย์รับผู้อพยพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ

^๑ หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท. ๐๒๐๖/ว. ๑๘ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๒๐

^๒ อารักษ์ พุณนิคม, "ปัญหาผู้ลี้ภัยอินโดจีนในประเทศไทย", หน้า ๓๘.

ควบคุมคนต่างด้าวที่อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรให้มีประสิทธิภาพและรัดกุมยิ่งขึ้น ซึ่งใน
การนี้กระทรวงมหาดไทยได้แต่งตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอท้องที่ในจังหวัดที่มี
ศูนย์รับผู้อพยพตั้งอยู่ให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๔๘๓^๑
อันเป็นวิธีการที่จะให้มีการดำเนินการต่อผู้อพยพรัดกุมขึ้น อันจะโคกถาวรในรายละเอียด
ต่อไปในบทที่ ๕

มาตรการดำเนินการต่อผู้อพยพ

เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๒๐ รัฐบาลไทยกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ฯ ได้
ลงนามในความตกลงเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัยอินโดจีนในประเทศไทย ฉบับที่ ๒
ซึ่งรัฐบาลไทยได้แก้ไขข้อเสียเปรียบเกี่ยวกับการให้อำนาจอธิปไตยในดินแดนของตน ที่ทาง
การไทยจะต้องยอมรับหลักการไม่ผลักดัน ตามความตกลงฉบับแรกดังกล่าวแล้ว ฉะนั้น
ในความตกลงฉบับที่ ๒ นี้ จึงได้มีการย้ำถึงหลักการเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ
ความสงบเรียบร้อยภายในและศีลธรรมอันดีของชาติ ตลอดจนหน้าที่ของผู้พลัดถิ่นที่จะต้อง
เคารพต่อกฎหมายและกฎเกณฑ์ของไทย รวมทั้ง การกำหนดกระบวนการในการแบ่งแยก
ผู้ลี้ภัยโดยสุจริตออกจากผู้ลี้ภัยที่เข้ามาโดยหวังความสะดวกและผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจ
ส่วนตัว และผู้ที่มีเชื้อสัญชาติโดยสุจริต ซึ่งหลักการนี้เป็นผลดีแก่ฝ่ายไทย ในแง่ที่ว่าฝ่ายไทย
จะสามารถดำเนินการต่อบุคคลที่มีเชื้อสัญชาติไม่อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ฯ
ได้อย่างสะดวกขึ้น อันน่าจะหมายถึงการดำเนินการในด้านการผลักดันนั่นเอง^๒ หลักการ
ดังกล่าวมีดังนี้คือ^๓

๑. ผู้อพยพจะต้องเคารพต่อกฎหมายค่านึงถึงความสงบเรียบร้อยของไทย

^๑หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท. ๐๒๐๖/ว. ๑๘ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๒๐

^๒อาจารย์ พุมนิคม, "ปัญหาผู้ลี้ภัยอินโดจีนในประเทศไทย", หน้า ๓๕.

^๓ความตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยสหประชาชาติ
ฉบับลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๒๐

๒. ต้องมีการแบ่งแยกผู้ลี้ภัยที่มีคุณสมบัติอยู่ภายใต้ความผิดของสำนักงาน
ชาวดวงใหญ่ฯ ออกจากบุคคลที่ละทิ้งประเทศบ้านเกิดหรือที่อาศัยของตน โดยเหตุผลเพื่อ
ความสุขสบายส่วนตัว หรือเพื่อเหตุผลทางเศรษฐกิจและเหตุผลอื่น ๆ ซึ่งถือว่ามิใช่ผู้ลี้ภัย
โดยสุจริต

๓. รัฐบาลจะใช้มาตรการที่เข้มงวดเพื่อปราบปรามผู้เข้าประเทศโดยผิด
กฎหมาย และจะออกประกาศระงับบุคคลดังกล่าวจะถูกดำเนินคดีลงโทษตามกฎหมาย

หลังจากนั้น เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๒๑ คณะรัฐมนตรีจึงได้ลงมติอนุมัติ
มาตรการดำเนินการต่อผู้อพยพจากลาว กัมพูชา และ เวียดนามที่เข้ามาในราชอาณาจักร
ไทย ตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้เสนอไว้ เพื่อจะได้มีการกำหนดมาตรการ
ปฏิบัติอย่างแนบแน่น และ

ต่อมา เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๒๒ รัฐบาลไทยในขณะนั้นได้แถลงนโยบาย
ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้อพยพต่อรัฐสภาดังนี้ ในคำนำปัญหาผู้อพยพลี้ภัย จะดำเนิน
การเกี่ยวกับปัญหาผู้อพยพลี้ภัยตามหลักมนุษยธรรมควบคู่กับหลักอธิปไตย
ความมั่นคง และความปลอดภัยของชาติ โดยเฉพาะผู้ลี้ภัยจากอินโดจีน
รัฐบาลจะเร่งดำเนินการทางการเมืองและการทูตในองค์การและประชาคม
ระหว่างประเทศ เข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการแก้ปัญหาเรื่องนี้ เพื่อให้ภาระ
หนักและความกระทบกระทั่งที่ประเทศไทยได้รับอยู่ในขณะนี้หมดไป หรือ
บรรเทาเบาบางลงให้มากที่สุด และภายในกรอบของนโยบายที่รัฐบาลไทย
กำหนดมาตรการต่อผู้หลบหนีเข้าเมือง เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๒๒ ว่า
รัฐบาลจะติดต่อให้ประเทศที่สามรับผู้อพยพที่เข้ามาภายหลังปี ๒๕๑๘ ออกไป
ให้มากที่สุด รวมทั้งรณรงค์ให้นานาชาติรับรู้อิทธิพลของประเทศไทย^๑

^๑ นต. ประสงค์ สุนศิริ, "นโยบายและการปฏิบัติของประเทศไทยต่อปัญหาผู้อพยพ
ลี้ภัยจากอินโดจีน"

ดังนั้น อาจจะทำให้คำอธิบายเกี่ยวกับการดำเนินการสกัดกั้น ผลักดัน และการปฏิบัติต่อผู้อพยพได้ตามนโยบายและมาตรการของรัฐบาลที่กำหนดไว้ ดังนี้

ก. มาตรการสกัดกั้น

๑. การดำเนินการเจรจาให้รัฐบาลประเทศอินโดจีนทราบว่า ประเทศไทยไม่ประสงค์จะรับบุคคลที่อพยพออกจากประเทศเหล่านั้น และขอร้องไห้ขอความช่วยเหลือคุ้มครองกันมิให้ผู้อพยพเข้าประเทศไทย กับขอให้เตรียมรับผู้อพยพกลับคืนไป

๒. การโฆษณาให้ประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะตามบริเวณชายแดนได้ทราบว่า ภาวะภัยจากสงครามประเทศอินโดจีนสิ้นสุดลงแล้ว ประเทศไทยจะไม่ยอมรับการอพยพหลบหนีภัยอื่นใดเข้ามาอีก ผู้ฝ่าฝืนจะต้องถูกส่งตัวออกนอกประเทศโดยทันที

๓. การกำชับให้เจ้าหน้าที่สอดส่องเพื่อหาทางสกัดกั้นป้องกันมิให้ประชาชนจากประเทศอินโดจีนล่วงล้ำเข้าเขตไทย

๔. การประกาศต่าง ๆ ในทำนองห้ามมิให้รับและช่วยเหลือคนต่างด้าว

๔.๑ ห้ามให้ความช่วยเหลือแก่คนต่างด้าวโดยการนำพาเข้ามาในราชอาณาจักร มิฉะนั้นจะมีความผิดตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๔๙๓ ม. ๖๓

๔.๒ ห้ามให้สถานที่พักพิงอาศัยหลบซ่อนแก่คนต่างด้าว มิฉะนั้นจะมีความผิดตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๔๙๓ ม. ๖๓

๔.๓ ขอให้ประชาชนไทยให้ความร่วมมือกับทางราชการโดยสอดส่องดูแลความเคลื่อนไหวของราษฎรจากประเทศอินโดจีน หากพบเห็นก็ขอให้แจ้งเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการต่อไป

ข. มาตรการผลักดัน

๑. หากพบเห็นคนต่างด้าวหลบหนีจากอินโดจีนให้หาทางผลักดัน โดยการเจรจาให้กลับออกไปโดยสันติวิธี

๒. หากบุคคลต่างดาวไม่ยอมออกหรือหลบหนีลี้กเข้ามาในเขตไทย ให้ทำการปลดอาวุธแล้วควบคุมตัวไว้เพื่อรอการส่งกลับนอกราชอาณาจักร

๓. ในกรณีที่บุคคลต่างดาวไม่ยอมให้ความร่วมมือให้ใช้กำลังทำการจับกุมแล้วควบคุมตัวไว้เพื่อรอการส่งกลับออกนอกราชอาณาจักร

๔. ให้กระทรวงมหาดไทยจัดตั้งสถานที่ควบคุมบุคคลที่หลบหนีเข้าเมืองไว้เพื่อดำเนินกรรมวิธีส่งตัวออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งมีวิธีปฏิบัติดังนี้

๔.๑ ทำทะเบียนประวัติ

๔.๒ สืบสวน แยกประเภทบุคคลที่หลบหนีเข้ามาว่า บุคคลใดที่จะเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ บุคคลใดเข้ามาเนื่องจากความอดอยาก บุคคลใดเข้ามาเนื่องจากเกรงว่าตัวจะได้รับอันตรายจากการกระทำของรัฐบาลประเทศอื่น ๆ

๔.๓ ส่งออกนอกราชอาณาจักร

ค. มาตรการสืบสวน สอบสวน แยกประเภทผู้อพยพ

เมื่อผู้อพยพใดเดินทางเข้ามาในประเทศไทยและไม่ยอมกลับออกไป ให้ดำเนินการตามวิธีปฏิบัติการสืบสวน สอบสวน แยกประเภทผู้หลบหนีเข้าเมืองตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๒๐ ซึ่งจะได้ออกถึงขั้นตอนของการปฏิบัติดังกล่าวโดยรายละเอียดในบทที่ ๕ ต่อไป

จะเห็นได้ว่า รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการป้องกันการลี้ภัยเข้ามาในประเทศไทยของบรรดาผู้อพยพจากอินโดจีนเป็นอย่างดี จึงได้กำหนดนโยบายต่าง ๆ ในการสกัดกั้น ผลักดันผู้อพยพเหล่านั้นไว้อย่างรอบคอบ โดยให้หน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบ เพื่อให้การปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่การดำเนินการเพื่อการสกัดกั้นและผลักดันผู้อพยพก็ไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ เพราะนอกจากจะควยสาเหตุที่ชาวลาวต้องหลบหนีออกนอกประเทศ เนื่องจากต้อง

ประสบเคราะห์กรรมความทุกข์ยาก ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจในลาวแล้ว ยังเป็น เพราะชาวลาวยังมีความรู้สึกหมกหมองในชีวิตของคนที่ถูกขูด จะเห็นได้ว่า จากแบบ สอบถามดังกล่าว มีชาวลาวยอพยพตอบคำถามที่ว่าอพยพเข้ามาในประเทศไทยเพราะว่า หมกหมองในชีวิตจำนวน ๔๐.๕% ตอบว่า ถูกจำกัดสิทธิในทรัพย์สินส่วนตัว ๒๕.๓% และถูก จำกัดสิทธิเสรีภาพส่วนตัว ๒๕.๔%

ทั้ง ๆ ที่ชาวลาวยุติกันว่าการอพยพหลบหนีออกนอกประเทศนั้น หากถูก จับได้จะต้องถูกลงโทษ (ชาวลาวยอพยพคิดว่าจะมีการลงโทษโดยการถูกสังหาร ๔๔.๑% ถูกจับไปขัง ๑๘.๔% ของจำนวนแบบสอบถามดังกล่าว)^๒ ชาวลาวยุติกันยังหลบหนีออก นอกประเทศเข้ามาในประเทศไทย เพราะว่าการเดินทางหลบเข้ามาในประเทศไทยนั้น มีความสะดวกพอสมควรคือ

เกี่ยวกับการอพยพของชาวลาวยุติกันเข้ามาทางจังหวัดหนองคายนั้น ผู้ศึกษาได้ ทำการสัมภาษณ์บรรดาผู้อพยพทั้งหลายในระหว่างที่ผู้ศึกษาปฏิบัติงานอยู่ในศูนย์ฯ โดยการ พูดคุยกับผู้อพยพหลายราย ปรากฏว่า ผู้อพยพเป็นจำนวนมากต้องใช้จ่ายเงินจำนวนหนึ่ง เป็นการวางจ้าง สำหรับการหลบหนีข้ามแม่น้ำโขงมายังฝั่งไทย ในช่วงแรกที่ผู้ศึกษาอยู่ใน ศูนย์ฯ (ต้นปี พ.ศ. ๒๕๒๒) ผู้อพยพหนึ่งคนต้องเสียเงินค่าจ้างสำหรับการหลบหนีประมาณ ๒,๐๐๐ บาท และอัตราค่าจ้างนี้ได้ขยับสูงเป็น ๓,๐๐๐ และ ๔,๐๐๐ บาทตามลำดับ

ทั้งนี้ จะเห็นได้จากคำตอบในแบบสอบถามที่ตามถึงวิธีการเดินทางเข้ามาใน ประเทศไทย มีผู้ตอบว่า เดินทางโดยนั่งเรือเข้ามา ๕๐.๕% ว่ายน้ำเข้ามา ๓๘.๖% และ วิธีอื่น ๆ ๑๐.๙%^๓ แสดงว่า การหลบหนีและเดินทางเข้ามาในประเทศไทยมีความสะดวกพอสมควร

^๑ ฎีกาคนวก ก. (ข้อ ๑๐ ในส่วนที่สองของแบบสอบถาม)

^๒ ฎีกาคนวก ก. (ข้อ ๑๑ ในส่วนที่สองของแบบสอบถาม)

^๓ ฎีกาคนวก ก. (ข้อ ๑๓ ในส่วนที่สองของแบบสอบถาม)

อย่างไรก็ดี ในการที่มีผู้อพยพชาวลาวเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ก็ยังมีสาเหตุอื่น ๆ อีกหลายประการ ดังจะได้กล่าวในบทต่อ ๆ ไป